
05.11.2018	№ 44783/0/9-18
05.11.2018р.	№ 26646/2-18
05.11.2018 п.	№ 01-0757/18
05.11.2018	№ 9рс - 1112/18
05.11.2018	№ 1-22433/18
05.11.2018	№ 02/3878

Апеляційні та місцеві суди

Про зарахування (перерахунок) стажу роботи на посаді судді

У зв'язку з численними зверненнями щодо зарахування (перерахунку) стажу роботи на посаді судді, що дає право на одержання доплати до посадового окладу за вислугу років, повідомляємо.

Законом України від 12.07.2018 № 2509-VIII "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" у зв'язку з прийняттям Закону України "Про Вищий антикорупційний суд" (далі – Закон № 2509-VIII) статтю 137 Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII "Про судоустрій і статус суддів" (далі – Закон № 1402-VIII) доповнено частиною другою такого змісту:

"До стажу роботи на посаді судді також зараховується стаж (досвід) роботи (професійної діяльності), вимога щодо якого визначена законом та надає право для призначення на посаду судді".

Звертаємо увагу, що при призначенні (обранні) суддів на посаду вперше, до кандидатів на посади суддів застосовувалися різні вимоги, які діяли на момент такого призначення (обрання).

1. Закон Української РСР від 05.06.1981 № 2022-X "Про судоустрій Української РСР" (далі – Закон № 2022-X) у період з 26.06.1981 до 01.12.1989 **не встановлював жодних вимог** щодо стажу роботи кандидатів у судді і народних засідателів при обранні на посаду вперше.

Згідно зі статтею 55 Закону № 2022-X суддею і народним засідателем міг бути обраний кожний громадянин Української РСР, який досяг на день виборів 25 років.

З огляду на зазначене, судді, якого було призначено на посаду судді вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 2022-X на день їх призначення, стаж рахується з дня обрання на посаду судді.

2. **Вимоги**, визначені Законом СРСР від 04.08.1989 № 328-I "Про статус суддів в СРСР" (далі – Закон № 328-I), діяли з **01.12.1989 до 10.02.1993** при обранні суддів на посаду вперше.

Статтею 8 Закону № 328-І встановлювалось, що народним суддею міг бути обраний громадянин СРСР, який досяг на день виборів 25 років, мав вищу юридичну освіту, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше двох років і склав кваліфікаційний екзамен.

Суддями вищестоящих судів могли бути обрані громадяни СРСР, які мали вищу юридичну освіту і стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше п'яти років, у тому числі, як правило, не менше двох років як суддя.

Відтак, право на зарахування стажу роботи за юридичною спеціальністю два роки мають судді, яких було обрано на посаду суддів вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 328-І на день їх обрання.

Право на зарахування стажу роботи за юридичною спеціальністю п'ять років мають судді, яких було обрано на посаду судді вищестоящего суду вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 328-І на день їх обрання.

3. Вимоги, визначені Законом України від 15.12.1992 № 2862-ХІІ "Про статус суддів" (далі – Закон № 2862-ХІІ), діяли з **10.02.1993 до 05.07.2001** при обранні суддів на посаду вперше.

Відповідно до частини першої статті 7 Закону № 2862-ХІІ право на зайняття посади судді районного (міського), міжрайонного (окружного) суду, військового суду гарнізону мав громадянин України, який досяг на день обрання 25 років, мав вищу юридичну освіту і, як правило, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше двох років.

Згідно з частинами другою та третьою статті 7 Закону № 2862-ХІІ суддею Верховного Суду Республіки Крим, обласного, Київського і Севастопольського міських, військового суду регіону і Військово-Морських Сил України міг бути громадянин України, який досяг на день обрання 30 років, мав вищу юридичну освіту, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менш як п'ять років, в тому числі не менш як три роки на посаді судді.

Суддею Верховного Суду України міг бути громадянин України, який досяг на день обрання 35 років, мав вищу юридичну освіту, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менш як десять років, в тому числі не менш як п'ять років на посаді судді.

Звертаємо увагу на те, що постановою Верховної Ради України від 06.05.1993 № 3192-ХІІ "Про доповнення Постанови Верховної Ради України "Про порядок введення в дію Закону України "Про статус суддів" від 15 грудня 1992 року" дію частини другої статті 7 Закону № 2862-ХІІ було **зупинено до 1 січня 1994 року**.

З огляду на зазначене, право на зарахування стажу роботи в галузі права до двох років (фактичний стаж за юридичною спеціальністю) мають судді, яких було обрано на посаду судді районного (міського), міжрайонного (окружного) суду, військового суду гарнізону вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ на день їх обрання.

Право на зарахування стажу роботи в галузі права п'ять років мають судді, яких було обрано на посаду судді Верховного Суду Республіки Крим, обласного, Київського і Севастопольського міських, військового суду регіону і Військово-Морських Сил України згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ.

Звертаємо увагу, що у період з 28.06.1996 до 05.07.2001 вимоги, визначені Законом № 2862-ХІІ не відповідали вимогам, встановленим Конституцією України.

Частиною третьою статті 127 Конституції України (редакція у період з 28.06.1996 до 05.07.2001) визначалось, що на посаду судді міг бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який мав вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права не менш як три роки, проживав в Україні не менш як десять років та володів державною мовою.

Одночасно статтею 7 Закону № 2862-ХІІ (редакція у період з 28.06.1996 до 05.07.2001) передбачалось, що право на зайняття посади судді районного (міського), міжрайонного (окружного) суду, військового суду гарнізону мав громадянин України, який досяг на день обрання 25 років, мав вищу юридичну освіту і, як правило, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше двох років.

У разі існування неузгодженості між актами, виданими одним й тим же органом, але які мають різну юридичну силу, застосовується акт вищої юридичної сили. Наприклад, у випадку суперечності норм закону та Конституції України, які прийняті Верховною Радою України – колізія вирішується на користь Конституції, яка має найвищу юридичну силу.

Вимоги, визначені Законом № 2862-ХІІ, діяли з **05.07.2001 до 03.08.2010** при обранні суддів на посаду вперше.

Відповідно до частини першої статті 7 Закону № 2862-ХІІ на посаду судді міг бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який мав вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживав в Україні не менш як десять років та володів державною мовою.

Згідно з частинами другою та третьою статті 7 Закону № 2862-ХІІ суддею апеляційного суду, якщо інше не передбачене законом, міг бути громадянин України, який досяг на день обрання 30 років, мав вищу юридичну освіту, стаж роботи у галузі права не менш як п'ять років, в тому числі не менш як три роки на посаді судді.

Суддею вищого спеціалізованого суду міг бути громадянин України, не молодший тридцяти років, який мав вищу юридичну освіту, стаж роботи у галузі права не менш як сім років, у тому числі не менш як п'ять років на посаді судді.

Положеннями частини четвертої статті 7 Закону № 2862-ХІІ визначалось, що суддею Верховного Суду України міг бути громадянин України, який досяг на день обрання 35 років, мав вищу юридичну освіту, стаж роботи у галузі права не менш як десять років, в тому числі не менш як п'ять років на посаді судді.

З огляду на зазначене, право на зарахування стажу роботи в галузі права три роки мають судді, яких було призначено на посаду судді вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ на день їх обрання.

Право на зарахування стажу роботи в галузі права п'ять років мають судді, яких було обрано на посаду судді апеляційного суду, згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ на день їх обрання.

Відтак, право на зарахування стажу роботи в галузі права сім років мають судді, яких було обрано на посаду судді вищого спеціалізованого суду, згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ на день їх обрання.

Право на зарахування стажу роботи в галузі права десять років мають судді, яких було обрано на посаду судді Верховного Суду України, згідно з вимогами, встановленими Законом № 2862-ХІІ на день їх обрання.

4. **Вимоги**, визначені Законом України від 04.06.1991 № 1142-XII "Про господарські суди" (далі – Закон № 1142-XII), діяли з **04.06.1991 до 30.03.1997** при призначенні суддів на посаду вперше.

Згідно з статтею 20 Закону № 1142-XII на посаду арбітра Вищого арбітражного суду Української РСР призначалась особа, яка досягла на день призначення 30 років, мала вищу юридичну освіту і стаж роботи за спеціальністю, як правило, не менше п'яти років.

На посаду арбітра арбітражного суду Кримської АРСР, арбітражних судів областей та м. Києва призначалась особа, яка досягла на день призначення 25 років, мала вищу юридичну освіту і стаж роботи за спеціальністю, як правило, не менше трьох років.

Відтак, право на зарахування стажу роботи за спеціальністю до п'яти років (фактичний стаж роботи в галузі права) мають судді, яких було призначено на посаду судді Вищого господарського суду України згідно з вимогами, встановленими Законом № 1142-XII.

Право на зарахування стажу роботи за спеціальністю до трьох років (фактичний стаж роботи в галузі права) мають судді, яких було призначено на посаду судді місцевого або апеляційного господарського суду вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 1142-XII на день їх призначення.

Вимоги, визначені Законом № 1142-XII, діяли з **30.03.1997 до 01.06.2002** при призначенні суддів на посаду вперше.

Згідно зі статтею 22 Закону № 1142-XII право на зайняття посади судді Вищого господарського суду України мав громадянин України, який досяг на день призначення 30 років, мав вищу юридичну освіту і стаж роботи за спеціальністю не менше десяти років. Право на зайняття посади судді апеляційного господарського суду, а також господарського суду Автономної Республіки Крим, господарських судів областей, міст Києва та Севастополя мав громадянин України, який досяг на день призначення 25 років, мав вищу юридичну освіту і стаж роботи за спеціальністю не менше п'яти років.

Відтак, право на зарахування стажу роботи за спеціальністю десять років мають судді, яких було призначено на посаду судді Вищого господарського суду України згідно з вимогами, встановленими Законом № 1142-XII.

Право на зарахування стажу роботи за спеціальністю п'ять років мають судді, яких було призначено на посаду судді місцевого або апеляційного господарського суду вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 1142-XII на день їх призначення.

5. **Вимоги**, визначені Законом України від 07.07.2010 № 2453-VI "Про судоустрій і статус суддів" (далі – Закон № 2453-VI), діяли з **30.07.2010 до 30.09.2016** при призначенні суддів на посаду вперше.

Частиною першою статті 65 Закону № 2453-VI передбачалось, що на посаду судді міг бути рекомендований громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який мав вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживав в Україні не менш як десять років та володів державною мовою.

Відповідно до частини четвертої статті 26 Закону № 2453-VI суддею апеляційного суду міг бути суддя, який за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердив здатність здійснювати правосуддя в апеляційному суді, мав досвід роботи суддею не менше п'яти років або мав науковий ступінь, отриманий

до призначення на посаду судді, та стаж наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді не менше десяти років.

Згідно з частиною третьою статті 31 Закону № 2453-VI суддею вищого спеціалізованого суду міг бути суддя, який за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердив здатність здійснювати правосуддя у вищому спеціалізованому суді, мав досвід роботи суддею не менше десяти років або мав науковий ступінь, отриманий до призначення на посаду судді, та стаж наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді не менше десяти років.

Частиною другою статті 39 Закону № 2453-VI визначалось, що суддею Верховного Суду України міг бути суддя, який за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердив здатність здійснювати правосуддя у найвищому судовому органі у системі судів загальної юрисдикції України, мав досвід роботи суддею не менше п'ятнадцяти років або мав науковий ступінь, отриманий до призначення на посаду судді, та стаж наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді не менше п'ятнадцяти років.

З огляду на зазначене, право на зарахування стажу роботи в галузі права три роки мають судді, яких було призначено на посаду судді місцевого суду вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 2453-VI на день їх призначення.

Право на зарахування десяти років стажу наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді мають судді, яких було призначено на посаду судді апеляційного суду згідно з вимогами, встановленими Законом № 2453-VI на день їх призначення.

Право на зарахування десяти років стажу наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді мають судді, яких було призначено на посаду судді вищого спеціалізованого суду згідно з вимогами, встановленими Законом № 2453-VI на день їх призначення.

Право на зарахування п'ятнадцяти років стажу наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді мають судді, яких було призначено на посаду судді Верховного Суду України згідно з вимогами, встановленими Законом № 2453-VI на день їх призначення.

6. Вимоги, визначені Законом № 1402-VIII, діють з **30.09.2016** при призначенні суддів на посаду вперше.

Відповідно до частини першої статті 69 Закону № 1402-VIII на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної

діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою.

Статтею 28 Закону № 1402-VIII визначено, що суддею апеляційного суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя в апеляційному суді, а також відповідає одній із таких вимог: має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років; має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше сім років; має досвід професійної діяльності адвоката, в тому числі щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше сім років.

Відповідно до частини першої статті 38 Закону № 1402-VIII суддею Верховного Суду може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Верховному Суді, а також відповідає одній із таких вимог:

- 1) має стаж роботи на посаді судді не менше десяти років;
- 2) має науковий ступінь у сфері права та стаж наукової роботи у сфері права щонайменше десять років;
- 3) має досвід професійної діяльності адвоката, в тому числі щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше десять років;
- 4) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1 – 3 цієї частини, щонайменше десять років.

Таким чином, право на зарахування стажу роботи в галузі права п'ять років мають судді, яких було призначено на посаду судді місцевого суду вперше згідно з вимогами, встановленими Законом № 1402-VIII на день їх призначення.

Право на зарахування семи років стажу наукової роботи у сфері права або досвіду професійної діяльності адвоката (тобто стаж, на основі якого особа брала участь у доборі на посаду судді) мають судді, яких було призначено на посаду судді апеляційного суду згідно з вимогами, встановленими Законом № 1402-VIII на день їх призначення.

Право на зарахування десяти років стажу наукової роботи у сфері права або професійної діяльності адвоката, в тому числі щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення, або сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1 - 3 частини першої статті 38 Закону № 1402-VIII (тобто стаж на основі якого особа брала участь у доборі на посаду судді) мають судді, яких було призначено на посаду судді Верховного Суду згідно з вимогами, встановленими Законом № 1402-VIII на день їх призначення.

Таблицю з переліком нормативно-правових актів та дією їх в часі, що встановлювали вимоги до стажу, необхідного для зайняття посади судді додаємо.

З огляду на викладене, у разі здійснення перерахунку стажу обов'язково необхідно враховувати порядок призначення (обрання) кожного окремого судді на посаду вперше, оскільки при призначенні (обранні) суддів на посаду вперше застосовувалися різні вимоги до стажу, необхідного для зайняття посади судді, які діяли на момент такого призначення (обрання).

Абзацом четвертим пункту 34 розділу XII Закону № 1402-VIII визначено, що судді, призначені чи обрані на посаду до набрання чинності цим Законом,

зберігають визначення стажу роботи на посаді судді відповідно до законодавства, що діяло на день їх призначення (обрання).

При цьому будь-яких обмежень щодо дії цього пункту в часі Законом № 1402-VIII не встановлено.

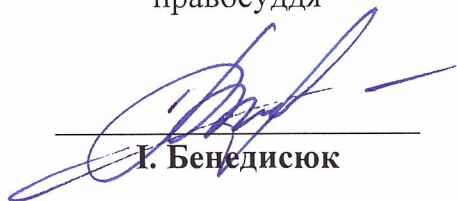
Передбачені частиною другою статті 137 Закону № 1402-VIII положення щодо зарахування (перерахунок) стажу (досвіду) роботи (професійної діяльності) на посаді судді, здійснюється з дати набрання чинності Законом № 2509-VIII, тобто з 05.08.2018. Враховуючи зазначене, суди видають накази про зарахування (перерахунок) стажу роботи на посаді судді з 05.08.2018.

Одночасно повідомляємо, що листи не є нормативно-правовими актами, за своєю природою вони мають інформаційний, роз'яснювальний та рекомендаційний характер і не встановлюють нових правових норм.

Додаток: таблиця з переліком нормативно-правових актів та дією їх в часі, що встановлювали вимоги до стажу, необхідного для зайняття посади судді на 1 арк. в 1 прим.

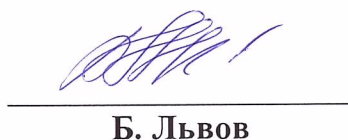
З повагою

Голова Вищої ради
правосуддя

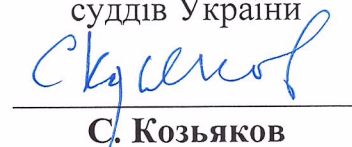
І. Бенедисюк

В. о. Голови Верховного
Суду

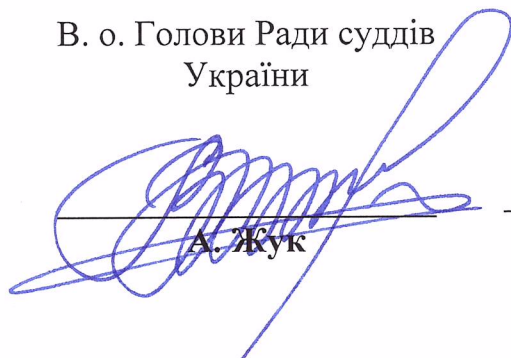
Б. Львов

Голова Вищої
кваліфікаційної комісії
суддів України

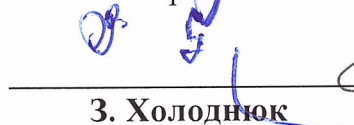
С. Козьяков

В. о. Голови Ради суддів
України

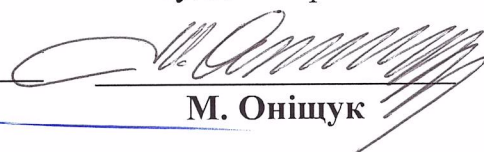
А. Жук

Голова Державної
судової адміністрації
України

З. Холоднюк

Ректор Національної
школи
суддів України

М. Оніщук

ЗАКОНОДАВСТВО В ЧАСІ ЩОДО СТАЖУ, НЕОБХІДНОГО ДЛЯ ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ СУДДІ

Посада	Вимоги	Стаж роботи за спеціальністю не менше				Стаж роботи у галузі права не менш як (стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше)				Вимоги	
	Закон Української РСР "Про судоустрій України" (05.06.1981)	Закон СРСР "Про статус суддів в СРСР" (04.08.1989)	Закон України "Про господарські суди" (04.06.1991)		Закон України "Про статус суддів" (15.12.1992)		Конституція України (28.06.1996, зі змінами від 02.06.2016)		Закон України "Про судоустрій і статус суддів" (07.07.2010; у редакції від 12.02.2015; 02.06.2016)		
	з 26.06.1981 до 01.12.1989	з 01.12.1989 до 10.02.1993	з 04.06.1991 до 30.03.1997	з 30.03.1997 до 01.06.2002	з 10.02.1993 до 05.07.2001	з 05.07.2001 до 03.08.2010	з 28.06.1996 до 30.09.2016	з 30.09.2016 до сьогодні	з 03.08.2010 до 28.03.2015	з 28.03.2015 до 30.09.2016	з 30.09.2016 до сьогодні
народний суддя	вимог до стажу не було	2 роки									
суддя вищестоящих судів	вимог до стажу не було	5 років (у т.ч., як правило, не менше 2 років як суддя)									
суддя військового трибуналу											
арбітр (суддя) Вищого арбітражного суду України (Вищого господарського суду України)			як правило, 5 років	10 років							
арбітр (суддя) арбітражного (господарського) суду			як правило, 3 роки	5 років							
суддя районного (міського), міжрайонного (окружного) суду, військового суду					як правило, 2 роки						
суддя Верховного Суду Республіки Крим, обласного, Київського і Севастопольського міських, військового суду регіону і ВСМ України					5 років, у т.ч. 3 роки на посаді судді (дню закінчено до 01.01.1994, пост. ВРУ від 06.05.1993 №3192-XII)						
суддя						3 роки	3 роки	5 років	3 роки	3 роки	5 років
суддя апеляційного суду										досвід роботи суддею не менше 5 років	не менше 5 років на посаді судді стаж наукової роботи у сфері права щонайменше 7 років
						5 років (у т.ч. 3 роки на посаді судді)			5 років на посаді судді	стаж наукової діяльності або науково-педагогічної діяльності у галузі права до призначення на посаду судді не менше 10 років	досвід професійної діяльності адвоката, у т.ч. щодо здійснення представництва в суді та/або захисту від кримінального обвинувачення щонайменше 7 років сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) щонайменше 7 років